

Dubtes de canvi i elisió de preposició al servei Optimot: dades i relació amb la GIEC

EVA AUBARELL, AINA DOMÈNEC i JOANA ROCH
Servei de consultes lingüístiques Optimot

1. INTRODUCCIÓ

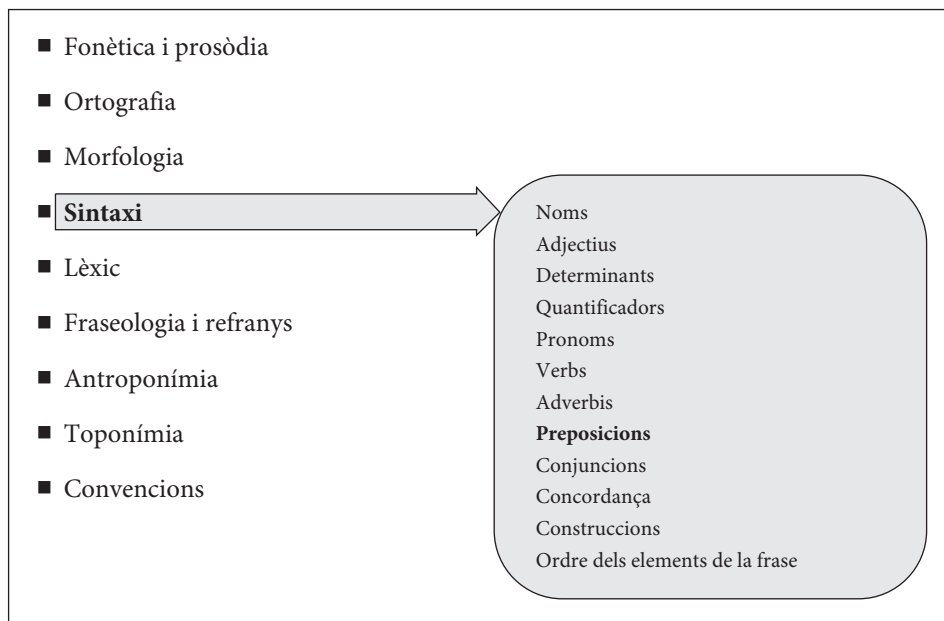
L'Optimot és un servei que ofereix la Direcció General de Política Lingüística en col·laboració amb l'Institut d'Estudis Catalans i el Centre de Terminologia TERMCAT. L'objectiu del servei és resoldre dubtes de llengua catalana, i està adreçat a la ciutadania en general, a empreses i col·lectius professionals, a professionals de la llengua, etc. El servei ofereix dues vies per resoldre dubtes: autònomament a través del cercador públic, o bé per mitjà d'una consulta al servei d'atenció personalitzada (SAP). Un dels objectius específics del servei actualment és difondre i explicar les novetats normatives després de l'aparició de la *Gramàtica de la llengua catalana* i l'*Ortografia catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans.

Pel que fa al SAP, l'Optimot actualment hi té 12.000 usuaris registrats. Des de l'any 2008, el SAP ha acumulat un fons de més de 60.000 consultes lingüístiques. Disposar d'aquest fons ha permès al llarg d'aquest temps obtenir indicadors estadístics del servei i també fer actuacions de millora, com ara l'elaboració de fitxes noves per al cercador a partir dels dubtes més freqüents dels usuaris. En aquest moment, però, es planteja la possibilitat d'explotar-lo també per a l'anàlisi, i aquesta és la motivació de la comunicació al Col·loqui Fabra que s'exposa a continuació.

2. OBJECTE D'ESTUDI: CANVI I ELISIÓ DE PREPOSICIONS

Les consultes que arriben al SAP es classifiquen internament en diverses categories. En el quadre 1 es mostra el primer nivell de classificació i les subcategories de sintaxi, entre les quals destaquem la subcategoria *preposicions*, ja que és l'àmbit en què se centra aquesta comunicació:

QUADRE 1
Classificació de les consultes per categories

FONT: Elaboració pròpia.

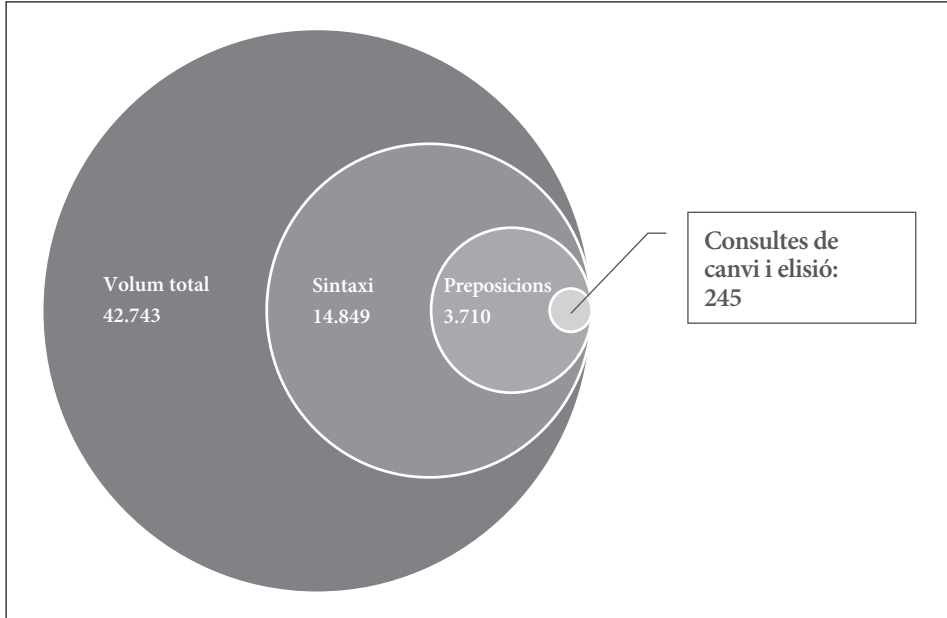
Dins de la subcategoria *preposicions*, l'objecte d'estudi escollit per analitzar és el canvi i elisió de preposició. Aquesta tria respon a dues raons principals: d'una banda, és un fenomen lingüístic amb presència recurrent al SAP, i, de l'altra, presenta novetats normatives arran de la publicació de la *Gramàtica de la llengua catalana* l'any 2016 (GIEC).

La comunicació se centra en tres eixos d'estudi: la quantitat de consultes relacionades amb aquest fenomen lingüístic, el contingut d'aquestes consultes (què presenta dubte i com ho pregunta el consultant) i la incidència que hagi pogut tenir la publicació de la GIEC en la seva formulació.

3. DESCRIPCIÓ DEL CORPUS

L'estudi parteix d'un buidatge d'aquelles consultes en què els usuaris han exposat preguntes referents al fenomen del canvi i elisió de preposició. El corpus buidat pertany al període que s'estén des del mes d'agost de l'any 2010 fins al mes de setembre de l'any 2018. El volum total de consultes lingüístiques rebudes al

QUADRE 2
Volum de consultes

FONT: Elaboració pròpia.

SAP en aquest temps és de 42.743, de les quals 14.849 pertanyen a la categoria *sintaxi*. D'aquestes consultes de sintaxi, 3.710 són consultes sobre preposicions, i el fenomen de canvi i elisió n'ocupa 245.

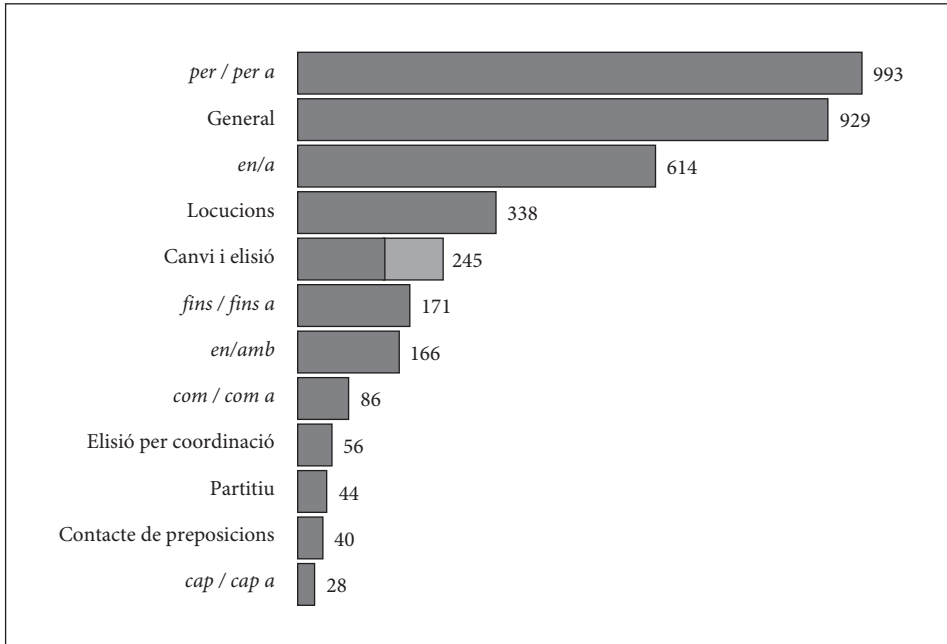
Així doncs, el nombre de consultes de canvi i elisió analitzades per a aquesta comunicació és de 245 (quadre 2).

Convé tenir present que en tot moment treballem amb dubtes reconeguts pel consultant, no pas amb errors detectats per un professional de la llengua; és a dir, és l'usuari qui identifica com a dubte un segment determinat. També volem recordar que, en l'anàlisi de les consultes, el perfil del consultant hauria estat un factor interessant a tenir en compte, però no ens ha estat possible d'incloure'l perquè no disposem de dades definitives.

4. ANÀLISI QUANTITATIVA

Tot seguit exposem en el quadre 3 el nombre de consultes de cada subcategoria de preposicions que s'han rebut durant el període en estudi:

QUADRE 3
Volum de consultes per subcategories de preposicions

FONT: Elaboració pròpia.

Com es pot veure, les consultes de canvi i elisió ocupen la cinquena posició, amb les 245 consultes esmentades més amunt. No obstant això, convé tenir present que dues de les subcategories que la superen en nombre són *general* i *locucions*, que són apartats amplis que inclouen diversos tipus de consultes. Per tant, quant a categories concretes de dubtes de preposicions, el canvi i elisió ocuparia la tercera posició en nombre.

No podem donar per descomptat que aquests són tots els dubtes que es plantegen els consultants sobre aquest tema, ja que també poden emprar el cercador per resoldre els dubtes autònomament, i és difícil quantificar els resultats d'aquestes cerques en termes equiparables als que apliquem al fons de consultes del SAP. En aquest sentit, convé recordar que els continguts del cercador que permeten resoldre dubtes de canvi i elisió de preposició són el *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans (DIEC), a través de definicions o exemples, i diverses fitxes de l'Optimot que detallem tot seguit:

— Canvi o manteniment de la preposició *en* davant d'infinitiu: *consisteix en fer o consisteix a fer?* (fitxa 183)

QUADRE 4
Fitxa de l'Optimot 6729/6

Fitxa 6729/6

Títol

- Les preposicions 'a', 'de', 'en' i 'amb' davant de la conjunció 'que'
- 't'adones de que' o 't'adones que'?
- Nova gramàtica

Resposta

• Hi ha verbs que regelxen les preposicions *a*, *de*, *en* i *amb*, com ara *adonar-se de*, *confiar en*, *comptar amb* o *oposar-se a*, entre molts altres. Per exemple:

T'adones de la gravetat d'aquesta qüestió?
Sempre confia en la bona voluntat dels altres.
Cal comptar amb l'ajuda que rebrem demà.
El director s'oposa a la modificació dels horaris.

Ara bé, quan aquests verbs es troben davant d'una oració introduïda per la conjunció *que*, la preposició regida s'elideix. Per exemple:

T'adones que la situació és molt greu?
Sempre confia que pot tenir l'ajuda dels altres.
Cal comptar que demà rebrem més ajuda.
El director s'oposa que es modifiquin els horaris.

Això no obstant, quan s'elideix la preposició de vegades es generen construccions molt forçades, especialment amb l'elisió de la preposició *a*. Per aquest motiu, en registres informals es pot mantenir la preposició *a*, mentre que en els formals o bé s'elideix o bé es fan servir altres construccions. Per exemple:

El director s'oposa que es modifiquin els horaris.
El director s'oposa al fet que es modifiquin els horaris.
El director s'oposa a modificar els horaris.
El director s'oposa a que es modifiquin els horaris. (registre informal)

FONT: Fitxes de l'Optimot.

— Canvi o manteniment de la preposició *en* davant d'infinitiu: *confia en tenir un futur* o *confia a/de tenir un futur?* (fitxa 7693)

— Canvi o manteniment de la preposició *amb* davant d'infinitiu: *està d'acord amb pagar* o *està d'acord a pagar?* (fitxa 7694)

— Les preposicions *a*, *de*, *en* i *amb* davant de la conjunció *que*: *t'adones de que* o *t'adones que?* (fitxa 6729)

Adjuntem una visualització de l'última fitxa esmentada (quadre 4).

5. ANÀLISI DEL CONTINGUT

El segon eix d'estudi ha consistit a analitzar el tipus d'estructures lingüístiques que els usuaris plantegen en les consultes.

Les consultes de canvi o manteniment de la preposició durant el període analitzat corresponen a 102 de les 245 en total. En el quadre 5 es mostren les estructures lingüístiques consultades ordenades quantitativament de més a menys. En la tercera columna hi hem volgut consignar les unitats lèxiques que apareixen repetidament en aquestes consultes, amb la intenció de recollir quins verbs, noms, etc., generen més dubtes pel que fa al canvi o manteniment de preposició:

QUADRE 5

Consultes sobre canvi o manteniment de la preposició

Nombre de consultes	Estructura consultada i exemple	Unitats lèxiques recurrents
46	verb + <i>en</i> + infinitiu <i>confiar en aconseguir</i>	<i>basar-se en, consistir en, dubtar en, pensar en</i>
21	adjectiu + <i>en</i> + infinitiu <i>interessat en assistir</i>	<i>interessat en, expert en</i>
17	adjectiu pronominal + <i>en</i> + infinitiu <i>primer/darrer en llevar-se</i>	<i>primer en</i> (15 de 17)
7	nom + <i>en</i> + infinitiu <i>compromís en potenciar</i>	
6	verb + <i>amb</i> + infinitiu <i>haver-n'hi prou amb compartir</i>	<i>haver-n'hi prou amb, tenir-ne prou amb</i>
3	locució verbal + <i>en</i> + infinitiu <i>estar d'acord en rebre</i>	
1	adjectiu + <i>amb</i> + infinitiu <i>entusiasmats amb visitar</i>	
1	nom + <i>amb</i> + infinitiu <i>compte amb abusar</i>	

FONT: Elaboració pròpia.

Tal com s'aprecia en el quadre, l'estructura que presenta més dubtes és la que està formada per «verb + *en* + infinitiu», amb els predicats *basar-se en, consistir en, dubtar en* i *pensar en* com a expressions més consultades. En segon lloc, l'estructura «adjectiu + *en* + infinitiu» ocupa una posició destacada, que de fet es pot sumar a la tercera, «adjectiu pronominal + *en* + infinitiu», tot i que aquesta última l'hem volguda consignar a part per la particularitat que presenta amb els adjectius *primer* i *darrer* (o *últim*).

Pel que fa a les consultes relacionades amb l'elisió de la preposició davant de la conjunció *que*, sumen un total de 143 i es mostren en el quadre 6, desglossades segons l'estructura lingüística; en aquest cas, no hem consignat en apartats separats les diverses preposicions sinó que les hem agrupat dins de cada categoria sintàctica.

Com en l'apartat anterior, la categoria sintàctica que trobem en la primera posició és el verb, amb predicats habituals com *ajudar a que, contribuir a que* o *convidar a que*. No obstant això, podem constatar que els noms i els adjectius (i també les locucions preposicionals, en un nombre força menor) també fan dubtar l'usuari a l'hora d'acompanyar-los de preposició seguida de *que*.

QUADRE 6
 Consultes sobre elisió de la preposició

Nombre de consultes	Estructura consultada i exemple	Unitats lèxiques recurrents
68	verb + <i>a/de/en/amb</i> + <i>que</i> <i>esperar a que</i> <i>adonar-se de que</i> <i>consistir en que</i> <i>trobar-se amb que</i>	<i>ajudar a que, contribuir a que, convidar a que</i>
36	nom + <i>a/de</i> + <i>que</i> <i>por a que</i> <i>possibilitat de que</i>	
23	adjectiu + <i>a/de/en/amb</i> + <i>que</i> <i>destinat a que</i> <i>content de que</i> <i>interessat en que</i> <i>conforme amb que</i>	<i>convençut de que, segur de que</i>
14	locució preposicional + <i>a/de</i> + <i>que</i> <i>gràcies a que</i> <i>en cas de que</i>	
2	locució verbal + <i>en</i> + <i>que</i> <i>estar d'acord en que</i>	

FONT: Elaboració pròpia.

Finalment, hem volgut parar atenció a la manera com els usuaris exposen el dubte, tant si fan servir etiquetes que impliquen cert coneixement lingüístic (*correcte, incorrecte, adequat, acceptable, ben utilitzat; caldre, haver de, necessitar...*) com si l'etiqueta valorativa és inexistent (*tinc un dubte, com s'escriu, A o B?...*). Les dades obtingudes es mostren en el quadre 7.

A partir de les dades presentades, es poden fer una sèrie d'observacions. En primer lloc, resulta evident que el fenomen del canvi i elisió de preposició genera un interès en els usuaris; tal com s'ha indicat més amunt, de les categories de preposicions, els dubtes de canvi i elisió només són superats en nombre per les categories concretes *per / per a* i *en/a*.

Pel que fa al contingut de les consultes, es pot afirmar que els consultants dubten no tan sols de preposicions que depenen de verbs, que és la categoria típicament associada a aquest tipus de dubtes, sinó també d'altres elements: noms, adjectius, etc. També s'ha confirmat que clarament hi ha una sèrie d'unitats lèxiques que recurrentment generen dubtes, especialment en el cas de l'elisió: *ajudar a que, contribuir a que*, etc.

QUADRE 7

Marques valoratives en les consultes

Nombre d'ocurrències	Marca valorativa
144	correcte: <i>és correcte dir i escriure...?, és correcta la construcció...?, seria incorrecte...?, és incorrecta la preposició...?, em podeu corregir aquesta preposició, com s'escriu correctament?, proposta de correcció, quina seria la traducció correcta, etc.</i>
69	sense marca valorativa: <i>A o B?, com s'escriu...?, tinc un dubte, dubto de, aquí hi falta la preposició...?, com es traduiria...?, la preposició... cau o es manté?, la preposició... hi ha d'anar?, [text], etc.</i>
28	haver de: <i>s'ha de dir...?, aquest criteri s'ha d'aplicar?, quina preposició s'hauria d'utilitzar?, la preposició s'ha de canviar?, s'ha d'escriure...?, en català hem de dir...?, quina preposició hi hauria d'anar?, vull saber si haig d'escriure...?, he d'eliminar la preposició...?, etc.</i>
10	caldre: <i>cal eliminar la preposició...?, cal dir...?, no cal afegir-hi la preposició...?, cal aplicar la norma?</i>
4	poder: <i>puç dir...?, es pot dir...?, el verb... pot anar acompanyat de...?, per què no es pot utilitzar...?</i>
3	permetre: <i>les noves normes permeten...?, la nova normativa permet...?, està permès...?</i>
2	adequat, adient
1	acceptable
1	ben utilitzat
1	necessari

FONT: Elaboració pròpia.

Finalment, si ens fixem en les etiquetes que els consultants fan servir en el text de les consultes, la de *correcte/incorrecte* se situa en una primera posició, molt per sobre de la resta d'etiquetes. Aquest fet ens permet afirmar que el marc mental del que és *correcte* i el que és *incorrecte* continua ben vigent en els usuaris. En aquest sentit, també resulta evident que hi ha una consciència de norma darrere del fenomen del canvi i elisió de preposició: els consultants saben reconèixer que l'estructura en qüestió pot presentar algun tipus de problema d'acord amb el que estableix la normativa de la llengua.

6. INCIDÈNCIA DE LA GIEC

L'anàlisi del plantejament del dubte està relacionat directament amb l'últim punt objecte de l'estudi: la incidència que ha tingut l'aparició de la GIEC en aquestes consultes. Si bé el període transcorregut des de l'aparició de la GIEC es pot considerar massa breu per extreure'n cap conclusió definitiva, és plausible que es pugui intuir un comportament en una direcció o en una altra a partir de les consultes analitzades.

Per valorar aquesta possible incidència de la GIEC en el corpus, hem basat l'anàlisi en el registre com a nou eix de variació en la norma. Així doncs, s'han recollit les referències a tres elements que poden aparèixer en cada consulta analitzada: la GIEC, el registre del text i el tipus de text. Aquestes referències s'han identificat en les consultes rebudes abans de la publicació de la gramàtica normativa (203 consultes) i les consultes rebudes després (42 consultes), amb l'objectiu de fer-ne una comparació. El quadre 8 recull el resultat d'aquesta anàlisi:

QUADRE 8
Referències a la GIEC en les consultes

	<i>Abans de la GIEC</i>	<i>Després de la GIEC</i>
L'usuari esmenta el tipus de text	cartell publicitari, missatge adreçat a embarassades, contracte, invitació, publicació acadèmica, cartell adreçat a joves, redacció d'una acta, document oficial, exemple extret d'una novel·la	anunci al metro, entrevisteta transcrita, revista d'un esplai, text normal, suggeriments, invitació de casament
L'usuari esmenta el registre		context formal, quan parlo, català parlat, textos seriosos, to informal i divertit, parla oral
L'usuari esmenta la «norma»		les noves normes, la nova normativa, la nova gramàtica
%	4,92 %	19,04 %

FONT: Elaboració pròpia.

Tal com s'aprecia en el quadre, els usuaris esmenten el tipus de text tant en les consultes d'abans de la GIEC com en les de després; indiquen que el dubte en qüestió apareix en un anunci, un contracte, una acta, una novel·la, una entrevista, una invitació formal, etc. En canvi, en el cas de les mencions al registre i la norma,

entesa en sentit ampli, veiem que només apareixen en les consultes posteriors a la GIEC. Pel que fa al registre, es parla de *formal*, *informal*, *llengua oral*, *text espontani*, etc., i els usuaris parlen de *noves normes*, *nova gramàtica* o *nova normativa* com a referents prescriptius que acompanyen la consulta en qüestió. Si sumem els esments de tots tres ítems en les consultes anteriors a la GIEC, veiem que el tant per cent que representen de les 203 consultes en total és del 4,92 %, mentre que en les 42 consultes posteriors a la GIEC el tant per cent puja fins al 19,04 %.

Tenint en compte que tots dos percentatges són baixos, en primer lloc podem afirmar que els dubtes encara són poc emmarcats per part dels consultants, que mostren poc interès o poca predisposició a donar informació pel que fa al context, el tipus de text, etc. Ara bé, tot i que el nombre de consultes rebudes després de la publicació de la GIEC és un nombre massa reduït per poder extreure'n conclusions definitives, sí que es pot entreveure una certa tendència entre els usuaris a tenir present el registre com a nou factor de variació. En tot cas, es tracta d'un canvi d'enfocament que caldrà continuar observant per poder determinar si es consolida.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- GINEBRA, Jordi; MONTSERRAT, Anna (1999). *Diccionari d'ús dels verbs catalans*. Barcelona: Edicions 62.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (1995 [2007]). *Diccionari de la llengua catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana: SAU: Edicions 62. També disponible en línia a: <<https://dlc.iec.cat/>> [Consulta: 26 novembre 2018].
- (2016). *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: IEC.
- (2017). *Ortografia catalana*. Barcelona: IEC.
- NOGUÉ, Neus (2018). *La nova normativa a la butxaca*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.